

Zomerse gedachten

Donkere dagen, regen en wind, misschien wel ijs en sneeuw. In ieder geval korte dagen. Dat zijn van die momenten om het bijen aantekenboekje open te slaan en je te koesteren aan de belevenissen van het afgelopen seizoen. Met een beetje fantasie voel je zelfs de zomerzon. Het 'koesteren' klinkt mooi, maar verdampt voor uw rubriekschrijver als sneeuw voor de zon want deze imker heeft achteraf gemerkt dat tijdens de spanning van het seizoen bepaalde signalen van het bijenvolk niet werden herkend. Met schaamrood op de kaken zal ik het u uitleggen.

340 Imkeren met een voorjaarsdracht is totaal anders dan met een najaarsdracht. In het voorjaar werkt een volk naar de maximale ontwikkeling gevolgd door de spontane of kunstmatige deling. In het najaar luidt het parool: 'afbouwen'. De daglengte vermindert in versneld tempo, het broednest wordt kleiner, tal van bijen bouwen een eiwit - vetlichaam op en geleidelijk wordt door de tros de winterpositie ingenomen. In die omstandigheden meldt zich dan een najaarsdracht. Toen ik nog in verstedelijkt gebied imkerde was het normaal dat elk volk begin augustus over drie bakken beschikte waarvan de onderste twee voor het broednest. Door een langdurige matige dracht op de *Symphoricarpus* was er geen omkijken naar. Imkeren op deze manier werd een automatisme. Op Terschelling komt de *Symphoricarpus* sporadisch voor, daarvoor in de plaats is er de heide. Bloeit in dezelfde tijd maar is totaal anders. Denk alleen maar aan de soort honing. 'Even' slingeren van de heidehoning kan je vergeten. Bovendien vraagt de heidedracht om het winnen van raathoning. Heb je weinig ervaring met de perikelen die tijdens de heidedracht kunnen optreden dan zal je het theoretisch lesje van de grootmeesters van weleer moeten doornemen.

De heidedracht

Les één schrijft voor een minimale ruimte voor een sterk volk, zodat de honingkamer snel in gebruik genomen zal worden. Dit wordt bereikt met een broedbak waarin minstens acht raten met broed en de buitenste raten vol voer om een slecht weer periode te overbruggen. Om het moertje beneden te houden wordt er aanvankelijk een moerrooster gelegd tussen broed- en honingkamer. Bij doorzettende dracht

wordt het rooster verwijderd. In de honingkamer komen stevige oude raten om slingerhoning te oogsten of raampjes met een centimeter breed reepje kunstraat om richting te geven aan de komende bouw voor de raathoning. Tijdens de dracht zijn volledig verzegelde raten verwijderd en lege terug gehangen. Het klinkt zo simpel en toch is er het een en ander mis gegaan. Door de krappe behuizing van broedkamer plus honingkamer ontstond bij de meeste volken tijdens een korte periode van overvloedige nectargift ruimtegebrek. Een tekort aan ruimte voor de leg, voor de bijen, maar ook voor honingopslag. Verander dat laatste direct in NECTARopslag. Daar is het fout gegaan. De verzamelde nectar vraagt twee tot drie maal zo veel ruimte als de uiteindelijke honing vanwege het hoge watergehalte. De bijen gebruikten elke (on)mogelijke plaats om te bouwen. Zelfs op de dekplank tegen de zijwand van een bak en deze raat werd ook nog eens gevuld met honing. Dit alles vond plaats terwijl ik vijfhonderd meter verder bezoekers aan ons museum enthousiast vertelde over de prestaties van een observatievolkje dat in een paar dagen tijd een kunstraat had uitgebouwd, vol gedragen met honing en keurig verzegeld! Achteraf onbegrijpelijk, maar er gingen intern geen belletjes rinkelen, zelfs niet toen ik tijdens een warme avond mijn imkermaatje liet zien dat in mijn bijenstal vriend en vijand waren veranderd in vrienden. De bijen van alle volken flaneerden met z'n duizenden op het houtwerk van de stal voor de woningen. De volken waren loodzwaar, het weer uitstekend en de hele omgeving rook naar de honing. Nog geen argwaan! Waren we wellicht bedwelmd door de ware honinggeur? Tegen het einde van de dracht bleek de broedkamer door de bijen te zijn ingericht als honingkamer met in de meeste raten her en der wat celletjes verzegeld broed en slechts sporadisch open broed. Op dat moment drong de waarheid tot me door. Een slechtere start van het seizoen 2001 had ik niet kunnen bedenken. Veel honing, maar weinig winterbijen. De les voor volgend jaar is geleerd. Zodra de honingkamer in gebruik is genomen komt er een tweede broedkamer onder de eerste. Is de dracht overvloedig dan kan de koningin naar beneden uitwijken. Wat lijkt bijen houden toch eenvoudig.

Nog een paar opmerkingen

Tegen het einde van de dracht zijn de raampjes met gedeeltelijk verzegelde raathoning in de sterkste volken gehangen die er een mooi eindproduct van hebben gemaakt. Niet alle raampjes met voorbouw waren door de bijen vlak uitgebouwd. Op meerdere plaatsen waren de naast elkaar hangende raampjes aan elkaar vast gebouwd. Heel jammer, want door het los snijden werd de raathoning beschadigd. Scheluw raampjes horen dus niet thuis in een bak waaruit je raathoning wilt winnen. De juiste bijenruimte is heel belangrijk. Ook ging ik in de fout als in het midden van de honingkamer als lokraam een uitgebouwd raampje werd gehangen aangevuld met raampjes voorbouw. Het uitgebouwde raampje werd vol gedragen met honing en veranderde in een spekraat. Ook nu werd de bijenruimte geweld aan gedaan met hetzelfde resultaat als zojuist gemeld. Nu we toch even mijmeren over de heidedracht, in een verslag uit 1936 over een persoon die toen 70 jaar imker was lees ik: 'Met St'Laurens (10 augustus) werden de volken, vet of niet, gedreven en voor de heide klaar gemaakt. Het drijven bestond uit het uitbreken van de korven, broed weer inspijlen en klaar maken voor de heide. Gewoonlijk werden er dan twee bij elkaar geslagen, zodat met flinke volken de heide werd bezocht omdat er flink gebouwd moest worden om goede raathoning te kunnen winnen. Het reizen geschiedde met paard en wagen. Half september werd de terugtocht aanvaard'. Let vooral eens op de genoemde data. Toen werden de volken 10 augustus klaar gemaakt, nu bloeide de heide al einde juli. Toen gingen de volken half september terug, nu was de dracht 5 september voorbij. Tja, dat was toen, dat ligt ver achter ons. Waar men zich toen meer mee bezig hield? Ik lees over drachtverbetering, over teeltkeus en over het gevaar van vreemde import. Over het winnen van raathoning in kasten en over de vraag of een koninginrooster noodzakelijk is. Maar dat ligt allemaal ver achter ons. Dat was toen. Ik hoor zojuist dat er warme chocolademelk is ingeschonken. Het aantekenboekje gaat dicht, de zomerse gedachten verdwijnen en ik merk dat ik het koud heb gekregen

Het gaat goed met ons blad

Er is een toevloed aan copy en ruimtegebrek. Het weeroverzicht van oktober moest uitwijken naar deze maand. Excuus daarvoor.

Oktober-maanden

Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp	°C
1995	zeer zonnig	(143)	zeer droog (20)	zeer zacht	(17,1)
1996	zonnig	(128)	normaal	normaal	
1997	zonnig	(130)	normaal	normaal	
1998	zeer somber	(60)	zeer nat (174)	koud	(12,5)
1999	normaal		normaal	normaal	

Het weer in oktober

Als landelijk gemiddelde over de jaren 1961-1990 geldt 102 uren zonneshijn, 72 mm neerslag en een maximumtemperatuur van 14.2 °C

December maanden

Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp	°C
1995	zonnig	(66)	zeer droog (35)	zeer koud	(1,6)
1996	zonnig	(63)	droog (41)	koud	(3,1)
1997	normaal		normaal	zacht	(7,3)
1998	normaal		normaal	zacht	(7,2)
1999	normaal		zeer nat (144)	zacht	(7,4)

Het weer in december

Voor de periode 1961-1990 geldt voor december als normaal 39 uren zonneshijn, 75 mm neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 5,7 °C

Geraadpleegd

Joustra, J.A., 70 jaar imker. Maandschrift voor bijenteelt 39(5): 100

Apitherapie

Een CD-ROM die wellicht ook interessant is voor sommige Nederlandse imkers is onlangs uitgegeven door de commissie van Apimondia die zich bezig houdt met apitherapie. Wie er meer over wil weten vindt uitvoerige toelichting op de website van Apimondia (www.beekeeping.com). Het schijfje kost 69 euro (*Bee World* 2000(2)).